

«Det ville være
utilfredstillende om
Norge skulle ta på seg
mindre byrder enn
andre land.»

GIRO FJELLANGER I KYOTO

Innhold:

Skogloven testes ut

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus vil teste ut om skogloven er egnet til å ta vare på verdifull natur. Derfor har de anket 85 tillatelser på hogst i Oslomarka.

• side 6

ABB - miljø- versting?

Miljøorganisasjonene som var på plass i Kyoto har plassert ASEA Brown Boveri (ABB) på toppen av lista over miljøsabotører. ABB tror ikke utdelingen har særlig betydning.

• side 7

Farvel til vedovnene?

En ny moderne biobrenner, som kan brenne alle typer biobrensel, er under utvikling på Landbrukshøgskolen på Ås. Går alt som planlagt skal ovnen kunne brenne i 24 timer uten påfylling.

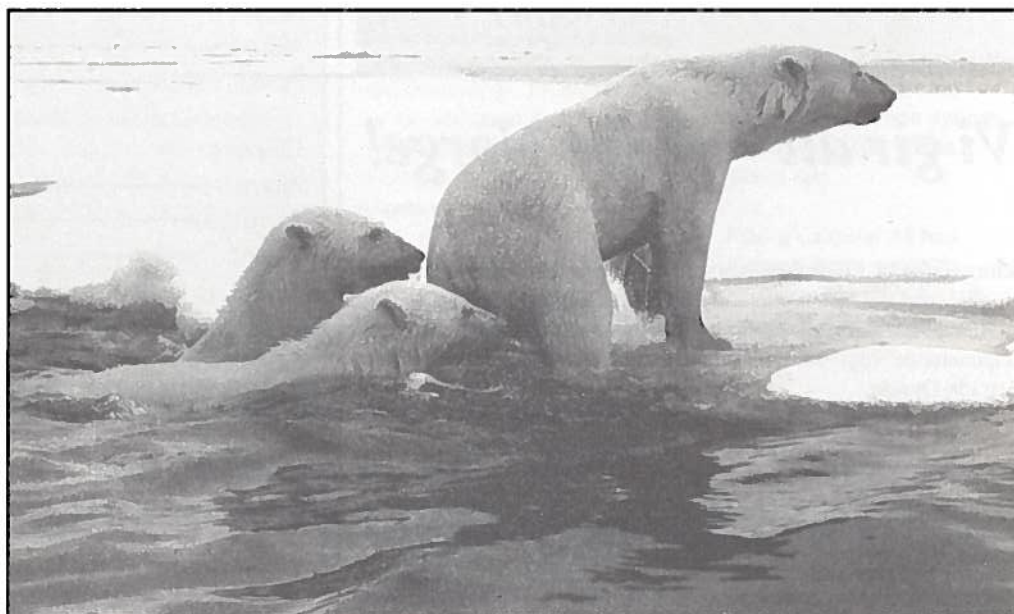
• side 8

— Brenn dette bladet

Amerikanske forskere kaster en brannfakkell inn i debatten om resirkulering og mener alt papir bør brennes. — Hvis jeg var sensor, hadde rapporten fått strykarakter, sier Naturvernforbundets generalsekretær Terje Kronen.

• side 11

Giftsjokk fra Russland

Blir ikke kvitt PCB: Miljøgifter har en tendens til å hoppe seg opp overst i næringskjeden og «øverst på kloden». Isbjørnen på Svalbard er en av artene som trues av høye PCB-verdier i kroppen. (Foto: Herta Grondal)

Miljøgiften PCB har vært totalforbudt i store deler av verden siden tidlig på åttitallet. Nå innrømmer imidlertid Russland at de stadig har en omfattende produksjon av den farlige giften.

Russerne bruker trolig PCB som isolasjons- og brannhindrende materiale i elektriske kondensatorer og transformatorer. Opprydningsarbeidene kan bli så omfattende og dyrt at russerne ikke klarer dette selv.

PCB er kreftfremkallende og nedsetter forplantningsevnen.

• side 3

Isbreene forsvinner

95 prosent av Europas isbreer kan være borte i år 2100. Det viser en rapport som FNs klimapanel publiserer neste år.

Panelet har vurdert de regionale konsekvensene av klimaendringer. Endringer i Europas is- og snøforhold vil blant annet kunne påvirke vannforsyning om

sommeren, vinterturisme i enkelte områder og produksjon av vannkraft.

• side 4

Forbud mot kjøpesentre

På grunn av miljøhensyn har miljøverndepartementet instruert fylkesmennene om å legge ned forbud mot nye kjøpesentre.

• side 9

Natur & miljø Bulletin

utgitt av Norges Naturvernforbund

Redaktør (konst.):

Jens Petter Toldnæs.

Redaksjon:

Siri Lehne Nilsen, Audun Garberg, Kristian Jahre.

Adresse:

Postboks 6891 St Olavs plass, 0130 Oslo.

Tlf: 22 99 33 00.

Faks: 22 99 33 10.

Direkte: 22 99 33 + 71 (Toldnæs), 72 (Nilsen), 74 (Garberg), 22 (Jahre)

E-post: redn@online.no

Neste utgave: 15.1.1998.

Abonnement:

199/år (privatpersoner),

500/år (bedrifter)

Annonser:

Tlf: 22 71 92 20.

Faks: 22 71 92 38.

Trykking:

Gan Grafisk. Trykket på 100% resirkulert papir

Norges Naturvernforbund:

Samme postadresse som N&M Bulletin. Web:

http://www.ngo.grida.no/naturvern

E-post: naturvern@naturvern.no

norsk fagpresse®

Vi gir alt - alt for Norge!

Klimavtalen er i havn. På overtid - og vel så det - ble det omsider enighet mellom stuptrette delegater. Til akkopagnement av lett snorking ble artikkel etter artikkel klubbet igjennom etter en imponerende regi av den argentinske forhandlingslederen Raul Estrada-Oyuela.

La det med en gang være sagt; det er imponerende. Drevne politiske ringrever beskriver Kyoto-forhandlingene som det mest komplekse forhandlingsspill de har vært i befatning med. Avtalen fra Kyoto er likevel lite verdt før den er ratifisert, og om forhandlingene var komplisert, er ratifiseringsprosessen heller ikke å kimse av. Først når 55 av 160 land har skrevet under avtalen og disse landene samtidig står for minst 55 prosent av utslippene til de 38 landene som har klimamål - ja først da - trer klimaavtalen i kraft. Dette vil - på lik linje med selve forhandlingene - bli et politisk spill med sterke aktører og interesser.

Jokeren i dette spillet er USA. Teoretisk sett kan klimaavtalen tre i kraft uten USA, men det er vanskelig å tenke seg. Særlig bra for klimaet er det heller ikke, og akkurat virkninger på klimaet bringer tankene hen på den norske debatten. Enda så rart det kan virke er det jo faktisk ikke klimaet som har vært sentralt når avtalen har blitt diskutert her hjemme.

I stedet har debatten nærmest utelukkende spekulert i om Kyoto-avtalen er en god avtale for Norge som nasjon. Dette litt egoistiske fenomen er garantert ikke enestående for vårt land, men med tanke på at klimaforhandlingene faktisk skal håndtere et nesten ufattelig stort miljøproblem blir det pinlig at det bare er egen vinning som diskuteres.

Vår nye regjering har heller ikke vist seg særlig solidarisk eller ambisiøs i sitt bidrag til et bedre klima.

Guro Fjellangers historiske sjanse til å vise muskler resulterte i at Norge var ett av tre land som fikk lov å øke utslippene sine - sammen med Island og Australia. Denslags brobygging blir det det i hvertfall ikke bedre klima av - det er også komplett umulig å tenke seg at en Arbeiderparti-regjering, om den så hadde vært ledet av Jens Stoltenberg, ville fisket i land en avtale som var «bedre for Norge» - og pinligere for hver enkelt av oss.

Gi bort N&M Bulletin til jul!

N&M Bulletin er Norges ledende miljøavis. 26 ganger i året kommer den med nyheter, bakgrunnsartikler, reportasjer og intervjuer. Alt er med på å gi et bredt bilde av miljøtilstanden i Norge og Europa i dag.

Pris: 199,- for privatpersoner, 500,- for bedrifter.

Ja, jeg vil gi N&M Bulletin i julegave til:

Navn: _____

Adresse: _____

Postnr./sted: _____

Giver:

Navn: _____

Adresse: _____

Postnr./sted: _____

Send kupongen til N&M Bulletin, Boks 6891 St Olavs plass, 0130 Oslo. Tlf.: 22 99 33 00, faks: 22 99 33 10

"Meget overbevisende"

Kontreadmiral Knut Aam
Sjef Vestlandets Sjøforsvarsdistrikt:

"Miljøvern er et aktuelt og prioritert felt ved Vestlandets Sjøforsvarsdistrikt - Haakonvern. I forbindelse med bygging av ny kai for Sjøforsvarets nyanskaffede minerydder fartøyer, måtte sterkt forurenset bunnmasse fjernes. Statens forurensningstilsyn stilte strenge krav til hvordan dette skulle gjøres. Takket være NCC Eeg-Henriksens spesialkonstruerte mudringslekter, ble oppgaven løst på en meget overbevisende og miljøvennlig måte. Sortering og rensing av mudringsmassene på lekteren var svært effektivt og reduserte volumet av forurenset masse i betydelig grad."

VI HAR GJORT DET MULIG Å FJERNE FORURENSNINGENE PÅ SJØBUNN

Det er vår plikt å holde sjøbunnen fri for forurensninger slik at det biologiske mangfold kan videreføres til de kommende generasjoner.

NCC Eeg-Henriksen
Mariboesgt. 13, Postboks 454, Sentrum, N-0104 Oslo
Tel: +47 22 98 68 00, Fax: +47 22 11 28 60

Russland produserer stadig PCB

PCB har vært totalforbudt i store deler av verden siden tidlig på åttitallet.

Nå innrømmer Russland at landet stadig har en omfattende produksjon av den farlige miljøgiften.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Polyklorerte bifenyler, bedre kjent som PCB, er en av de farligste miljøgifter for dyr og mennesker i dag. PCB er kreftfremkallende og nedsetter formeringsevnen. I tillegg går stoffene lett inn i næringskjeden. Der hoper de seg opp slik at rovfugler, rovdyr og mennesker får ekstra høye konsentrasjoner i kroppen.

Til tross for et verdensomspennende forbud i snart tyve år viser det seg at Russland stadig produserer og bruker PCB i stor skala. Trolig er bruksområdene for PCB i Russland de samme som for resten av verden tidligere; som isolasjons- og brannhindrende materiale i kondensatorer og transformatorer.

I tillegg kan det være snakk om gruvehydraulikk, bygningsmaterialer og skipsmaling.

Fullstendig overaskende

Avsløringene om den russiske PCB-produksjonen kom fram på et FN-møte i Geneve nylig. Rådgiver i Statens forurensningstilsyn (SFT) Christian Dons, var tilstede på møtet som konkret omhandlet hvordan Europa, Canada og USA skal bli kvitt farlige pesticider og organiske miljøgifter gjennom et bredt internasjonalt samarbeid.

Dons bekrefter, overfor N&M Bulletin, at Russland ga opplysninger om PCB-produksjon på møtet i Geneve. Dette kom fullstendig overaskende på forhandlingsdelegasjonene fra USA, Canada, hele Vest Europa og store deler av Øst Europa.

— Vi har gått rundt og trodd at PCB bare ble produsert og tatt

i bruk i 50-, 60- og 70-årene. Videre har vi antatt at den PCB'en vi finner i naturen i dag stammer fra denne perioden ikke minst som et resultat av dårlig avfallsbehandling, sier han til N&M Bulletin.

Norsk-russisk samarbeid

Den russiske delegasjonen var tilbakeholdne når det gjaldt opplysninger om størrelsen på PCB-produksjonen og norske myndigheter ønsker nå et samarbeid med russerne.

— Det har nylig vært et miljøsam arbeidsmøte i Murmansk der PCB-problematikken ble tatt opp. Vi håper at dette samarbeidet kan dra nytte av den erfaring Norge har med utfasing og avfallshåndtering av PCB, sier Dons.

Hvordan dette samarbeidet vil arte seg er for tidlig å si noe konkret om. Selv om bruken av PCB i verden er gått kraftig tilbake er giften et stort problem for dyr og mennesker i dag, og Dons er bekymret for hva som skjer hvis ikke avfallshåndtering og produksjon sikres på en forsvarlig måte.

— Sannsynligvis lekker giften ut før eller senere. PCB er det stoffet hvor skader i naturen er best dokumentert, sier han.

Enorme tall

Laboratoriesjef Jon Bongard i Oslo Energi Konsult synes det er påfallende at russerne stadig skulle bruke PCB i strømforsyningen. Dersom det likevel er tilfelle tror han det kan være snakk om store mengder.

— Jeg vet ikke hvor mange transformatorer det er i Russland, men i forbindelse med at man skulle bli kvitt PCB i franske

transformatorer husker jeg at antallet i Frankrike var 600 000, sier han til N&M Bulletin.

En norsk transformator kan inneholde omlag 70 tonn olje. Dersom Russland har mange hundre tusen slike med PCB-holdig olje blir de praktiske og økonomiske aspektene ved en utbytting og opprydding nærmest uoverkommelige.

På bakgrunn av dette har Bongard liten tro på at det går an å kvitte seg med den russiske PCB'en i noe i nærheten av en håndvending.

— Den PCB-holdige oljen i en transformator kan byttes ut med mineralolje. Problemet er at det tar halvannet år før man får rensert og skylt transformatoren skikkelig. I tillegg må avfallet behandles forsvarlig. Det har ikke russerne verken apparat eller økonomi til, sier han.

I Norge har prisen for å destruere en kilo PCB-olje vært omlag tredve kroner. Ut fra dette mener Bongard at russerne bør la transformatorene sine «leve livet ut». En transformator varer i omlag 50 år.

— Det vil gi Russland en mulighet til å skifte ut transformatorerene gradvis og behandle avfallet forsvarlig, sier Bongard.

▼ fakta

PCB (Polyklorerte bifenyler) er fellesnavn for en gruppe kjemiske forbindelser som representerer en av de mest skadelige miljøgiftene vi kjenner til i dag.

PCB er lett løselig i fett og går derfor raskt inn i næringskjeden hos dyr og mennesker. Her hopes giften opp.

PCB gir skader på hud øyne og indre organer. Stoffene er i tillegg kreftfremkallende og nedsetter formeringsevnen.

Kilde: Kunnskapsforlagets Natur- og miljøleksikon.

Paff professor

Opplysningene om den russiske PCB-produksjonen kan forklare mange av skadene i Østersjøen, mener en overrasket svensk professor.

Professor Mats Olsson ved Den nasjonale overvåkingen i Sverige har fulgt PCB-utviklingen i Østersjøen gjennom mange år. Kostholdsrestriksjoner for gravide og misdannelser hos dyr, som sel og oter, er noen av resultatene av forurensningen. At Russland fremdeles driver med PCB-produksjon slo likevel ned som en miljøbombe da N&M Bulletin overbrakte nyheten på telefon.

— Riktignok har jeg hørt rykter tidligere, men vi har ikke riktig kunnet tro på det, sier Olsson.

PCB-verdiene har gått noe ned i Østersjøen de siste årene. Likevel finner Olsson og hans kollegaer stadig alvorlige skader som skyldes forgiftning. Alle de tre selartene i Østersjøen har vanskeligere for å forplante seg. Forskerne har også sett at sår selene får når de spiser fiskeben ikke leges.

I tillegg har dyrene nedsatt immunforsvar og enkelte utvikler en slags sukkersyke.

— Trolig er PCB også hovedårsak til at oteren forsvinner. Det gjelder muligens også for Sør-Norge hvor denne arten er i ferd med å bli utryddet, sier Olsson.

Isbreene forsvinner

KYOTO: 95 prosent av Europas isbreer kan være borte i år 2100. Det går frem av en ny rapport fra FNs klimapanel (IPCC) som publiseres neste år.

N&M Bulletin
AUDUN GARBERG

Klimapanelets nye rapport vurderer de regionale konsekvensene av klimaendringer. Utgangspunktet er IPCCs rapport fra 1995 og nyere forskning.

Mer flom

Forventede endringer for is og snø vil få store konsekvenser for Europas elver og vann. Opp til 95 prosent av isbre-massen i Europa kan forsvinne innen år

2100. Endringen i is- og snøforhold vil blant annet påvirke vannforsyningen om sommeren, vinterturismen i enkelte områder og produksjon av vannkraft, står det i rapporten.

Sannsynlig økning i flommer i Nord- og Norvest-Europa vil også påvirke vannforsyningen. De sørlige deler av kontinentet må forberede seg på mer tørke. Klimaendringene kan redusere vannkvaliteten, spesielt hvis de fører til redusert overflatevann.

Høyere temperatur

Naturlige økosystemer i Europa er fragmentert, forstyrret og befinner seg på dårlig jord. Dette gjør dem mer sårbare for klimaendringer. Enkelte arter og skogtyper kan stå i fare på grunn av raskere endringer i klimasoner enn artene endrer leveområder. Økosystemer og arter som lever høyt over havet er spesielt sårbare fordi ikke har noe sted å flytte.

I Sør-Europa er økosystemene i hovedsak truet av redusert regnfall og vannmangel.

Ombygging av hus

Rapporten minner om at de fleste delene av Europa har hatt høyere temperaturøkning enn det globale gjennomsnittet i dette århundret.

For Europas innbyggere vil klimaendringer føre til både økonomiske og fysiske endringer. Norske hus må tilpasses et varmere sommervær, spesielt for å takle varmebølger. Energi-forbruket til kjøling om sommeren vil gå opp, mens behovet for oppvarming vil synke om vinteren.

Havstigning

Med relativt små investeringer kan de lavtliggende urbane delene av Europa forberede seg på stigende havnivå. Derimot er det vanskelig for lavtliggende områder å beskytte seg mot storm-bølger som følge av mer ustabil og ekstremt vær. Også økosystemene er sårbare for slike værendringer og blir ytterligere ødelagt av tiltak for å beskytte mot havstigning.

Gjennomslag for Norge

KYOTO: Kyoto-avtalen inneholder alle de prinsippene som nåværende og tidligere norske regjeringer har arbeidet for.

B A K G R U N N
AUDUN GARBERG

Etter knallharde forhandlinger ble de 161 tilstedeværende statene enige om en klimaavtale. Enigheten kom etter nesten 20 timer med forhandlinger på overtid.

De norske forhandlerne har grunn til å være godt fornøyd med avtalen. Avtalen inneholder seks gasser, den åpner for kvotekjøp og «felles gjennomføring» av klimatiltak, og skogplanting kan regnes med i klimaregnskapet. Alt dette er prinsipper Norge har jobbet for å få med, selv om avtalen ikke går like langt på alle punkter som regjeringen ønsker.

5,2 prosent reduksjon

Dette er første gang verdens land er blitt enige om en bindende avtale for å redusere utslippene

av klimagasser. 38 land skal kutte sine utslipp til sammen 5,2 prosent fra nivået i 1990 til 2008-2012. I denne perioden skal utslippene i gjennomsnitt ikke overstige landenes forpliktelser.

5,2 prosent er resultatet av et kompromiss mellom «de tre store» - Japan, USA og EU. EU ønsket 15 prosent, USA ville stabilisere, mens Japan ville ha et mål mellom null og fem prosent.

Alle de seks klimagassene CO₂, metan, lystgass, HFK, PFK og SF₆ er tatt med i avtalen. Et land kan dermed øke utslippene av en gass, ved å redusere en annen gass tilsvarende.

U-landene ikke med

Et forslag fra USA om at u-landene skal ha mulighet til frivillig å slutte seg til avtalen, ble tatt ut. Da forslaget kom opp til behandling klokken fem om morgenen torsdag 11. desember,

ble det møtt med sterk motstand fra Kina, India, Brasil, Egypt og OPEC. De fryktet diskriminering av land som ikke binder seg til klimamål.

Punktet ble forkastet, men Argentina - ett av u-landene som støttet punktet - varslet at de vil ta saken opp på nytt når partene møtes i Buenos Aires i november 1998.

Fond

Et fond med det foreløpige navnet «clean development mechanism» skal opprettes og sørge for «felles gjennomføring» av klimatiltak. Helt siden begynnelsen av 90-tallet har den norske regjeringen jobbet for å få gjennomslag for tanken om felles gjennomføring, og kan også her notere seg en seier i forhandlingen. Fondet skal finansiere prosjekter som reduserer utslippene av klimagasser i uland.

I-land som skyter inn penger i fondet får til gjengjeld utslippskvoter tilbake. De 38 landene med klimamål kan også gjennomføre klimatiltak hos hverandre.

Kvotehandling

Land med klimamål får i tillegg mulighet til å kjøpe utslippskvoter av hverandre. Hensikten er at klimatiltak blir gjennomført der de er billigst.

Kvotehandling er omstridt, blant annet fordi det kan åpne for handel med «papir-kvoter». Land i Øst-Europa har hatt kraftig nedgang i sine utslipp siden 1990. Dersom de får mulighet til å selge dette som kvoter til andre land, kan resultatet bli at de totale utslippene ikke reduseres. Reglene for kvotehandling skal bestemmes i november neste år.

Det siste punktet Norge har kjempet for er at opptak av CO₂ i skog kan trekkes fra på landenes klimaregnskap. Dette ble også vedtatt, men under forutsetning av at opptaket skyldes aktive tiltak, ikke naturlig tilvekst.

30 prosent

5,2 prosent reduksjon av klimagassene er milevidt fra forskernes anbefalinger. Likevel vil utslippene i år 2010 ligge 30 prosent under nivået de ville nådd uten en avtale.

NHO vil stille krav til industrien

KYOTO: Nå må vi presse industrien til utslippsreduksjoner og myndighetene på alternativ energi, sier Gro Brækken, vise-administrerende direktør i NHO.

Brækken var tilstede i Kyoto under de siste dagene av klimaforhandlingene. Hun mener norsk industri nå må binde seg til å redusere sine utslipp av klimagasser, men vil ikke tallfeste et mål.

Alternative energikilder må bygges opp, enten ved direkte støtte fra myndighetene eller ved skattefordeler, mener NHO.

— Vind og varmepumper kan for eksempel forsyne nybygg med energi, sier Brækken.

ut i fremtiden, så fremt andre land også kutter ut subsidier på kraft. Da må industrien i Norge akseptere markedspriser.

Utjevning av de europeiske kraftprisene ligger imidlertid noen år inn i fremtiden. Til den tid vil norsk industri nyte godt av billig elektrisitet. Brækken mener denne perioden kan brukes til å forberede industrien på omstilling.

Krav til effektivitet

— I nye langsiktige kraftavtaler bør det stilles krav til mer energieffektive prosesser, sier Brækken.

Dyrere elektrisitet

— Bør energien bli dyrere?

— Med strømledninger til Europa vil kraftprisene jevne seg

Blandede reaksjoner

KYOTO: Klimakonferansens formann Raul Estrada-Oyuela og EUs miljøkommisær Ritt Bjerregaard er svært godt fornøyd med klimaavtalen. Greenpeace mener den setter klimaet i fare.

— Jeg er svært fornøyd med at vi har fått protokoll som reduserer utslippene i i-land med 5,2 prosent, sa Raul Estrada-Oyuela på en pressekonferanse få minutter etter at landene hadde kommet til enighet. Estrada-Oyuela sa han under hele prosessen hadde sett optimistisk på muligheten for en avtale.

U-land

EU kom til Kyoto med 15 prosent reduksjon som utgangspunkt. EUs miljøkommisær Ritt Bjerregaard sa seg likevel fornøyd.

— Vi er glade for at vi har et resultat. Vi ønsket en bedre avtale, men vi klarte å flytte tallene oppover.

Bjerregaard svarte nei på spørsmål om hun tror u-landene vil endre holdning og åpne for å ta på seg klimamål.

— Da hadde vi vært i en annen situasjon i dag. EU mener at vi må gjøre noe selv før vi ber u-landene om å gjøre noe.

— Klima i fare

Utenfor pressekonferansen til EU og Estrada-Oyuela sto representanter fra Greenpeace og

Får øke utslippene

KYOTO: Norge får øke sine utslipp av klimagasser med en prosent fra 1990 til 2008-12. Bare Island og Australia har fått lavere krav.

Fra 1990 til 1996 økte de norske utslippene av klimagasser med seks prosent. En stor del av økningen skyldes imidlertid et hopp i forbruket av fyringsolje, på grunn av høye elektrisitetspriser. Foreløpige tall for 1997 tyder på at utslippene har sunket etter fjorårets topp.

Den norske regjeringen har tidligere anslått at utslippene av de seks gassene vil øke med 18 prosent frem til år 2010.

Bare Island og Australia kom «bedre» ut av forhandlingene i Kyoto, og får øke sine utslipp med henholdsvis ti og åtte prosent. Da avtalen var ferdigforhandlet tok Islands forhandler ordet og gjorde det klart at landet neppe vil oppfylle avtalen.

Så mye skal utslippene reduseres

KYOTO: De tre store - EU, USA og Japan - skal redusere sine utslipp av klimagasser med henholdsvis åtte, syv og seks prosent. De andre landene får svakere forpliktelser.

Utslippene skal reduseres fra nivået i 1990 til perioden 2008-12. I denne perioden skal utslippene i gjennomsnitt ikke ligge over landenes forpliktelser. Her er fordelingen:

Bulgaria, Estland, EU, Latvia, Lichtenstein, Litauen, Monaco, Romania, Slovakia, Slovenia, Sveits, Tsjekkia - **8 prosent**

USA - **7 prosent**

Canada, Japan, Polen, Ungarn - **6 prosent**

Kroatia - **5 prosent**

New Zealand, Sveits, Russland - **0 prosent**

Norge - **+ 1 prosent**

Australia - **+ 8 prosent**

Island - **+ 10 prosent**

EU endrer fordeling

EU blir nødt til å endre fordelingen av klimamål seg i mellom. Før klimakonferansen hadde medlemslandene i EU fordelt reduksjoner på tilsammen 10 prosent av CO₂, metan og lystgass. Fordelingen ga enkelte land mulighet til å øke utslippene med opp til 40 prosent, mens andre reduserte med 25-30 prosent.

— Vi foreslo tre gasser, nå er seks gasser med i avtalen og den har en annen tidsperiode enn vårt forslag. Resultatet er ganske annerledes enn vårt utgangspunkt. Med seks gasser må vi gjøre en annen byrdefordeling, sier Ritt Bjerregaard, EUs miljøkommisær.

Vil stoppe hogst i Oslomarka

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) har anket 85 tillatelser på hogst i Oslomarka. — Vi ønsker å teste ut skogloven, sier Gjermund Andersen i NOA.

N&M Bulletin
KRISTIAN JAHRE

Skoglovens paragraf 16 sier at skogeier må ta rimelig hensyn til naturmiljø og friluftsliv både i planlegging og gjennomføring av hogst.

— Men hvordan kan skogeierne ta hensyn til noe de ikke vet hva er, spør Gjermund Andersen.

Han viser til at det overhodet ikke er framlagt biologiske registreringer for noen av de aktuelle hogstene.

Til sivilombudsmannen?

Nylig har NOA anket 85 hogster i 14 kommuner i fylkene Oslo, Akershus, Buskerud og Østfold. Med andre ord sysselsetter de nå et enormt apparat med skogbruksjefer i kommunene og

skogfolk i Fylkesmennenes Landbruksavdelinger.

— Formålet vårt er å få testet ut naturens rettsstatus etter skogloven. For å være sikre på at det ikke hogges i nøkkelbiotoper, må det foretas registreringer før hogst. Hvis det finnes snev av tvil om at skogloven fungerer slik intensjonen er, nemlig å ta vare på verdifull natur, er vi i siste instans villige til å bringe saken inn for rettsvesen og sivilombudsmannen, sier Andersen.

Har gode metoder

— Om skogeierne får lov å hogge i områdene vi har anket - uten at det blir foretatt nødvendige registreringer, risikerer vi at mange nøkkelbiotoper går tapt. Det er uakseptabelt. Miljøbevegelsens faggruppe

«Siste sjanse» har utarbeidet gode metoder for å registrere nøkkelbiotoper. Vitenskapelige miljøer i Norge anser disse metodene som de best

tilgjengelige i dag. Hvorfor vil ikke landbruksmyndighetene da sette i gang. Det finnes ingen gode unnskyldninger, sier Andersen. ■

Områdene hogges likevel?

— Jeg setter spørsmålsteget ved seriositeten i disse ankene, sier skogbruksjef Åsmund Jahr i Enebakk, Ski og Oppegård.

— Dette er en spesiell sak. Ankene er formet nærmest som blåkopier. De er ikke presise på sted, og i og med at innvendingene er de samme i alle sakene er de vanskelig å forholde seg til, sier Åsmund Jahr. Jahr er en av skogbruksjefene som har fått utspillet fra Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) i fanget.

— Jeg har tatt noen telefoner og lest litt i lovverket, men vurderer det slik det ikke er grunn til å foreta seg noe ekstraordinært. Foreløpig sitter jeg litt på gjerdet og ser an saken. Jeg kan se NOAs prinsipielle motiver, men dette er kanskje feil kanaler å

kjøre saken i. Det er sikkert riktig at det mange steder blir hogd uten gode nok registreringer, sier Jahr.

I ankesaker hender det at skogeierne nektes å hogge i områdene mens ankene behandles, såkalt «oppsettende virkning».

Jahr vil ikke bruke det i dette tilfellet.

— Nei. Det å gi noe oppsettende virkning er nokså dramatisk, og krever at det blir pekt på en konkret årsak i den enkelte aktuelle saken som kvalifiserer til dette. Det har ikke NOA gjort. Dessuten er det allerede hogd i et par av områdene, sier Jahr. ■

Genpoteter knekker marihøner

Genmodifisert potetsaft dreper marihøner. I tillegg kan genmodifiserte planter spre genene til ville planter, viser to nye forskningsrapporter.

Endel rapsplanter er tilført gener som gjør planten motstandsdyktig mot sprøytemiddelet Roundup. Nå har franske forskere funnet ut at disse genene kan spre seg til en viltvoksende slektning av reddik. På tross av at rapsen ikke produserer pollen, dannet det seg hybrider. Det vil si kryssninger mellom raps og reddik. En stor del av hybridene var resistente mot sprøytemiddelet, skriver New Scientist.

Ifølge forskerne fra National agricultural research agency i Frankrike, var hybridene mer sta-

bile enn mange kryssninger mellom forskjellige arter vanligvis er.

Den andre rapporten kommer fra Storbritannia. To forskere ved University of Cambridge og Scottish Crop Research Institute har prøvd å føre marihøner med bladlus som har spist saft fra genmodifiserte poteter. Det viste seg at disse marihønene levde halvparten så lenge som normalt.

Potetene hadde fått gener fra snøkløkker, og kunne derfor lage et protein som ødelegger fordøyelsen hos insekter, deriblant bladlus.

Mange europeere er skeptiske til genmodifiserte planter. Disse to rapportene vil neppe bedre situasjonen, skriver New Scientist. ■

Mer øko-melk

Det svenske meierisamvirket, Arla, skal rekruttere hundre nye økologiske melkeprodusenter. Arla har i dag ti øko-produkter i sitt sortiment, skriver Bondebladet. ■

Gen-tomat ut av markedet

Den første genmodifiserte matplanten som kom i handel i USA er nå tatt ut av markedet.

Monsanto hadde store forventninger til «Flavr-Savr», som var produktnavnet på den genmodifiserte tomaten. Den var genmodifisert slik at den ikke skulle bli så fort bløt. Flavr-Savr skulle plukkes moden, ikke når den var grønn, og skulle tåle pakking og transport bedre enn vanlige tomater.

Men tomaten viste seg ikke å tåle håndteringen så godt som forventet, og kunne derfor ikke selges som frisk grønnsak. Utbyttet var heller ikke stort nok, og plantene tålte sykdom dårligere enn mange andre varianter, melder The Gene Exchange, gjengitt i bladet Genialt. ■

ABB er miljøsabotør nr. 1

Miljødommen er falt. ASEA Brown Boveri står på toppen av lista over de verste sabotørene av klimaforhandlingene som pågikk i Kyoto. Dette mener en samlet miljøbevegelse.

N&M Bulletin
PER LUND

Dommerkollegiet bak avgjørelsen var alle miljøorganisasjonene som var på plass i Kyoto. Informasjonsdirektør i ABB Stein-Ivar Aarsæther synes ikke dette er noen ønskepris.

— Denne prisen kunne vi vært foruten, men jeg tror samtidig utdelingen har begrenset betydning. Rangeringen virker litt pussig, og kundene våre kjenner oss for godt til at dette gjør inntrykk på dem, sier Aarsæther til N&M Bulletin.

Falsk retorikk

Dennis Pamlin som representerer Friends of The Earth begrunner kåringen på påfølgende måte

overfor Dagens Nyheter:

— ABB snakker alltid pent om miljø, men retorikken er falsk. ABB bygger kullkraftverk som aldri før i en rekke land, blant annet i Kina. Selskapets gigantiske damprosjekter truer også jordas klima. Pamlin viser også til kjernekraftverk som skal bygges i Asia og Øst-Europa.

Informasjonsdirektør Aarsæther mener begrunnelsen inneholder mye hummer og kanari.

Vannkraft bedre enn kull

— At vi bygger kjernekraftverk er nytt for meg, men det er riktig at vi er inne med sikkerhetstiltak i de eksisterende. Det reelle alternativet til vannkraft i Kina er kull og da er det første vesentlig

bedre, sier Aarsæther som arbeider i ABBs seksjon for olje og gass. Seksjonen har 13 000 ansatte. 7 500 av dem er stasjonert i Norge. ■

Her er storsynderne

Slik rangerte miljøorganisasjonene de ti verste klimasabotørene i Kyoto

- 1) Asea Brown Boveri.
- 2) World Business Council for Sustainable Development, (storkonsernens egen miljøforening).
- 3) The Global Climate Coalition, (lobbyorgan for oljeselskap og bilfabrikanter).
- 4) Exxon corporation.
- 5) Shell Oil Company.
- 6) British Petroleum.
- 7) Mobil Corporation.
- 8) Ford Motor Company
- 9) Mitsubishi Corporation
- 10) Tokyo Electric Power Corporation. ■

Norske drosjer kan bli grønne

Prosjekt Grøn Taxi er på trappene i Sverige. Norge vurderer å kjøpe opplegget.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Prosjektet Grøn Taxi i Sverige er et ambisiøst sertifiseringssystem som tar sikte på å fremme drosjesjåførenes miljøengasjement, skriver bladet Samferdsel. I løpet av et år vil svenske taxier underkaste seg en rekke miljøkrav med hensyn til valg av drivstoff, miljøvennlige dekk, egne fartsgrenser forbi skoler og andre steder hvor det ferdes barn o.l.

— Det svenske systemet er svært omfattende. Vi vurderer å kjøpe opplegget og bestemmer oss trolig i januar, sier direktør i

Norges Taxiforbund, Viggo Korsnes til N&M Bulletin.

I 1996 startet Norges Taxiforbund prosjektet «Med Taxi for Miljøet». Prosjektet stiller ingen krav til sjåførene, men anbefaler dem å velge miljøvennlige løsninger som for eksempel piggfrie dekk.

— Det er vanskelig å komme med påbud. Vi kjører hele døgnet og ofte er vi i praksis brøytebil, sier Korsnes.

Han har også stor tro på gassdrevne drosjer. Dette fordi støy, avgasser og energiforbruk er vesentlig lavere for disse bilene.

— Vi har allerede 120 stykker

i Oslo, noen i Grenland og en i Haugesund. Foreløpig er det drivstoffstasjoner som begrenser utbredelsen, men det spørs om ikke dette blir en viktig del av fremtiden, sier han. ■

Lumsk forurensning i tunneler

Forurensning i biltunneler kan være en skummel felle for allergikere, skriver Dagens Nyheter.

Undersøkelser fra Söderledstunnelen i Stockholm viser at en halvtime i bil kan være nok til å gi reaksjoner. De verste reaksjonene kan la vente på seg i flere timer og siden komme helt overraskende. Anfallene kan komme når personen senere utsettes for eksempelvis bjørk eller grasspollen.

— Det lumsk er at man ikke reagerer direkte, men først i kombinasjon med andre faktorer. Mange vil ikke koble problemene senere på dagen med at de kjørte i en tunnel på morgenen, sier professor Göran Perhagen ved den Miljömedicinska enheten i Stockholms läns landsting. ■

TOTEN
METALLGJENVINNING A.S.

EL·TRADE

NORSK PROTEIN A/S
EN BEDRIKT I NÆRINGSKJEDEN
Tlf 74064320 7690 Mørvik Fax 74064430

Hordaland fylkeskommune

Energiråd AS
REGIONALT STØRENTER FOR SOGNA OG FJORDANE

Hand-El
Skandinavia AS

Kraftkompetanse for aktører i kraftmarkedet

Stadig usikkert om Lofast

Fylkestinget i Nordland har vedtatt å bygge vel for Lofotværingene inn til fastlandet gjennom en foreslått nasjonalpark. Samferdselsdepartementet peker på hensyn til miljøet og mener det heller bør bygges tunnel under sjøen. Miljøverndepartementet avgjør saken.

N&M Bulletin
KRISTIAN JAHRE

Det såkalte Lofast-prosjektet, bygging av en vei fra Lofoten i Nordland til fastlandet har vært en het sak i mange år. I høst har fylkestinget i Nordland vedtatt fylkesdelplan for bygging av veien gjennom Indrefjord og Øksfjord - et område som er foreslått som nasjonalpark. Planen ligger nå til behandling hos miljøverndepartementet (MD), som er øverste planmyndighet.

I en uttalelse til planen peker Samferdselsdepartementet på hensynet til miljøet og sier det heller bør bygges tunnel under Hadsselfjorden. Departementet mener dermed man unngår store konflikter med landskapet og de verdifulle naturområdene.

Befaring

— Denne saken blir ikke avgjort før ut på nyåret en gang. Den politiske ledelsen i Samferdselsdepartementet og Miljøverndepartementet vil ha en befaring i området over nyttår, fortrinnsvis i januar. Først etter dette vil vi legge saken fram for Stortinget og regjeringen, sier seksjonsleder Kurt Ellingsen ved regionalseksjonen i MD.

Krever ferje

Naturvernforbundet mener ferje er den beste løsningen, og krever at det utredes bedre ferjesamband som grunnlag for endelig vedtak. Samferdselsdepartementets uttalelse blir likevel ikke avskrevet som et dårlig forslag.

— Det blir spennende å se hva miljøverndepartementet gjør. Det ville være oppsiktsvekkende om de setter miljøhensyn til side og går mot samferdselsdepartementets anbefalinger, sier seksjonsleder Anders Jordbakke. ■

Farvel til vedovnene

Den tradisjonelle vedovnen er på vei ut. I en moderne biobrenner fyller du på med kvist fra hagen, avisapir eller noen solide vedkubber. Tenn en fyrstikk, skru på termostaten og gå et lunt og miljøvennlig døgn i møte.

N&M Bulletin
SIRI LEHNE NILSEN

I disse dager settes de siste skruene på plass i en av nyvinningene til Norges Landbrukshøgskole (NLH): En ovn for biobrensel som - hvis alt går etter planen - skal bringe Norge et skritt eller to i miljøvennlig retning.

— Vi vil lage en ovn som kan brenne alle typer biobrensel; flis, bark, høvelspon, torv, avisapir, halm og ukløyvede vedkubber. Den skal brenne rent. Den skal trenge påfyll bare én gang i døgnet. Og den skal være

rimelig nok til at folk kan installere den hjemme, sier Petter Heyerdahl på institutt for tekniske fag ved NLH.

Gammel idé - ny variant

Biobrensel til oppvarming av boligen er ikke noe nytt. Vedovnen er den primitive varianten. Biofyr som erstatning for oljefyr den mer avanserte. Den første må fylles på svært ofte. Den andre krever biobrensel som er behandlet, for eksempel flis eller pellets. Begge kan forurense lufta.

Den nye ovnen skal altså unngå disse problemene. Den er

ikke ferdig ennå, men i januar skal demonstrasjons-modellen være på plass.

Utpå våren vil NLH jobbe videre med en større ovn - velegnet for eksempel for store gårdsbruk eller mindre sagbruk.

Mindre søppel

— Disse ovnene kan brenne virke som det ofte koster penger å bli kvitt, sier Heyerdahl. Han mener de kan bidra til å redusere transport av kildesortert avfall.

— En tredjedel av søppelet er det lov å brenne lokalt. Godkjent brensel som avisapir kan gå rett i disse ovnene. Forutsetningen er selvfølgelig at vi får den til å brenne rent nok.

Gylden gave

En gave fra Norsk Hydro i anledning 100 års-jubileet på NLH har bidratt til arbeidet med biobrennerne.

— Vi har fått en million til å utstyre laboratoriet for avgassmåling, forteller Heyerdahl. ■

NOAH brøt konsesjon

Norsk avfallsbehandling (NOAH) har puttet petrolkoks i deponiet på Langøya, uten å ha nødvendig tillatelse. — Alvorlig svikt i internkontrollen på NOAH og slurvete saksbehandling hos Statens forurensningstilsyn (SFT), sier Ragnhild Trosby i Naturvernforbundet i Vestfold.

N&M Bulletin
KRISTIAN JAHRE

Petrolkoks ble brukt til kalksteindrift den gang Norcem holdt til på Langøya. NOAH har tidligere blitt anmeldt og bøtelagt for lekkasjer av grunnstoffet vanadium fra petrolkoks.

I en ny utslippstillatelse NOAH fikk fra SFT i november, stod det ikke et ord om petrolkoks. Likevel startet bedriften å deponere koksen, som har ligget lagret på øya i mange år.

—Sløvt av SFT

— Vi oppdaget dette på en befaring i slutten av november. Etter at vi gjorde NOAH og SFT oppmerksomme på dette, har SFT sendt et tillegg som tar for seg petrolkoks. Dermed kan NOAH nå behandle dette. Likevel er det alvorlig at de i en kort periode gjorde dette uten tillatelse. Det viser at NOAH kan gjøre feil. Det er dessuten sløvt av SFT å glemme petrolkoks i den opprinnelige tillatelsen, sier Ragnhild Trosby i Naturvernforbundet i Vestfold.

Seksjonssjef Karl Norbraathen hos SFT sier til Tønsbergs Blad at det har ligget i kortene at NOAH skulle få tillatelse til å behandle petrolkoks, men at det ble utelatt i tillatelsen. SFT har full tillit til at NOAH vil behandle petrolkoksen trygt.

Tungmetall og uorganisk gift er økt

Nå vil Naturvernforbundet i Vestfold anke utslippstillatelsen. Anken vil bli levert før jul.

— Anlegget på Langøya er meget godt egnet for å deponere tungmetall og uorganiske miljøgifter. Da er det viktig at øya brukes til dette, og ikke noe annet. Vi må ikke ødelegge den muligheten vi har her ved å blande inn stoffer som bør holdes utenfor, sier Trosby. ■

Willoch skeptisk til kjøpesenterdirektiv

Miljøverndepartementet beordrer fylkesmennene å legge ned forbud mot nye kjøpesentre av miljøårsaker. — Overgrep på kommunalt selvstyre mener fylkesmann Kåre Willoch, mens kollega Sigbjørn Johnsen vil ha alle kommunale søknader på bordet sitt prompte.

N&M Bulletin
PER LUND

Miljøverndepartementet (MD) har jobbet hardt for å få til et foreløpig forbud mot all nybygging og utvidelse av bilbaserte kjøpesentre utenfor byer før jul. For å sikre at tiltaket håndheves lokalt får fylkesmennene klar beskjed om å sette foten ned for planlagte nyetableringer.

— I praksis betyr skrevet at vi ber fylkesmennene legge ned forbud, sier statssekretær Jesper Simonsen i MD.

Skepsis til direktivet

— Dette kan virke som et inngrep i det kommunale selvstyret, og vi kan jo ikke legge ned forbud på forhånd, sier fylkesmann Kåre Willoch i Oslo og Akershus.

Han vil studere instruksen nærmere for å vurdere om den rettslig sett holder mål. Willoch understreker at fylkesmannen må forholde seg til lovverket der fylkesmannen kommer inn når det foreligger klager.

— Lovgingen gir seg selv, så er det spørsmål om hvor bastant

instruksen skal tolkes, sier Willoch til N&M Bulletin.

Flere andre fylkesmenn uttrykker også skepsis til det bastante direktivet.

Men fylkesmannen i Hedmark, Sigbjørn Johnsen, har pliktoppfyllende fulgt opp og forlanger kopi av alle bygge eller dele-søknader som måtte komme i kommunene for å sjekke sakene.

Lattermild ordfører i Lørenskog

I Willochs fylke er det to byggeprosjekter på gang i Lørenskog som kan komme i konflikt med kjøpesenterstansen.

Ordfører i Lørenskog Per Lund gir nok uttrykk for utstrakt ordfører-holdning når han noe lattermildt slår fast:

— Dette kan ikke vi bry oss om. I Lørenskog er det ikke noe nytt på gang. Det er to etablerte sentra som skal bygges om der kvadratmeter med handel reduseres og sentrene får en rekke offentlige tjenester, sier Lund.

Utbygging i full fart

En rekke steder i landet skjer nå utbyggingen av kjøpesentre i rasende fart. Fjell kommune fikk godkjent utbyggingsplanene for 9 000 handlekvadratmeter, døpt Sartor Senter, i begynnelsen av desember etter at teknisk etat hadde foretatt en knallspurt i saken.

I Hedmark har Hedemarken Samvirkelag i Hamar planer om å utvide Storhamarsenteret med 5 000 kvadratmeter.

Fylkesmann Johnsen tar signalet på strak arm og for en drøy uke siden fikk alle kommuner i fylket følgende beskjed:

«Fylkesmannen ber om å få kopi av søknad om byggetillatelse for slik virksomhet straks den innkommer kommunen, og ber kommunene ikke gi byggetillatelse før fylkesmannen har vurdert et eventuelt dele- og byggeforbud.» ■

Sørum på miljøtoppen

Sørum har tatt med 46 miljømål i årsrapporten sin. Rådmannen får miljøpris for innsatsen.

N&M Bulletin
SIRI LEHNE NILSEN

Sørum blir kanskje helst assosiert med 91 Stomperud i disse juleheftetider. Men Akershus-kommunen er mer enn bare hjembygd for den evigunge grønnkledd rekrutten - det er også en grønn mønsterkommune.

Har det kommet noen nye økologiske gårdsbruk siste år? Hvor mange verneområder har kommunen? Hvordan går det med avfallet og gjenvinning? Sparer man strøm på rådhuset? Og vaskes det med miljøvennlige vaskemidler? Dette er et knippe

av de spørsmålene kommunen skal gi svar på når den gjør opp status for året som gikk, og når man legger planer for året som kommer.

— Vi har funnet 46 indikatorer som skal hjelpe oss i retning av en bærekraftig utvikling, sier rådmann Einar Gaustad. Han mener det er viktig å synliggjøre aktiviteten i kommunen på andre måter enn bare ved hjelp av økonomiske begrep.

Måler mye

Miljøindikatorene er en del av det kommunen kaller «fullstendig balanseregnskap». Det

inkluderer også mål for hvor godt kommunen utfører tjenester og hvor godt medarbeiderne trives.

Miljøpris

Nylig mottok rådmannen miljøvernprisen fra Akershus fylkeskommune for innsatsen: «Styringssystemet er verdtfullt for å sikre at miljøvern inngår som en integrert og ikke personavhengig del av kommunens planlegging og drift», heter det i en pressemelding fra fylkeskommunen.

Rådmann Gaustad får også prisen for å bidra til miljøarbeid utenfor kommunehuset. Blant annet «Grønne familier», «Grønne barnehager» og komposteringskurs for innbyggerne. ■

— Fly må forurense mindre

«Riktig pris på lufttransport» var slagordet da miljøvernere over hele Europa demonstrerte tidligere denne måneden.

Det var nettverks-organisasjonen Friends of the Earth som organiserte aksjonene. De stilte flere krav til lufttransporten:

- Grenseverdiene for utslipp fra fly må bli strengere.
- Kvaliteten på flybensin må bli bedre.
- Støyreglene må bli strengere.
- Flybensin må ikke lenger være fritatt for avgift.
- Landingsprisene må være basert på støy og utslipp. ■

Datostempling på såpe?

Kosmetikk og miljømerkede rengjøringsmidler danner miljøgiften formaldehyd når de lagres. Oppdagelsen uroer svenske forskere. Datostempling på produktene kan være løsningen.

N&M Bulletin

JENS P. TOLDNÆS

Når kosmetikk og rengjøringsmidler utsettes for oksygen dannes stoffet formaldehyd, skriver den svenske avisen Dagens Nyheter. I tillegg til å være kreftfremkallende er formaldehyd sterkt allergifremkallende og har dukket opp med jevne mellomrom i inneklimadebatter i forbindelse med blant annet bruk av sponplater.

Tensider

Det er forskere ved det statlige

svenske Arbetslivsinstitutet som har oppdaget at høyst alminnelige rengjøringsmidler reagerer med oksygen og danner formaldehyd. Tidligere har forskerne mistenkt produsentene for å tilsette formaldehyd i produktene sine. Nå viser det seg at det er de såkalte tensidene som danner formaldehyd når de reagerer med luft. Tensider er råvarer i rengjøringsmidler som skal sørge for oppløsning og finfordeling av fett.

Docent Ann Therese

Karlberg ved Arbetslivsinstitutet ønsker ikke å henge ut enkeltprodukter eller produsenter i første omgang.

— Jeg kan likevel bekrefte at det dreier seg om helt vanlige vaskemidler. Flere av dem er miljømerket og beskrevet som ufarlige for allergikere, sier hun til N&M Bulletin.

Hun trekker fram datostempling som en måte å få bukt med problemet på.

Ukjent for Lilleborg

Laboratoriesjef Sigurd Baklien hos vaskemiddelprodusenten Lilleborg kjenner ikke til den svenske undersøkelsen. Han kan derfor vanskelig si om dette gjelder for Lilleborgs produkter. — Jeg vil gjerne se undersøkelsen i sin helhet, men dersom dette er riktig må vi ta det alvorlig - formaldehyd er på kreftlisten sier han. ■

Gift i veikanten

I Århus er jordsmonnet i veikanten så giftig at det må behandles som spesialavfall. — Lignende undersøkelser mangler i Norge, sier Sjur Andersen ved Jordforsk.

N&M Bulletin
KRISTIAN JAHRE

Undersøkelser i Danmark viser at giftmengdene i oppsamlet veistøv er så store at jorden må behandles som særlig farlig spesialavfall, skriver bladet Aktuelt Utemiljø.

Blant annet er det funnet store mengder av det kreftfremkallende stoffet PAH (polyaromatiske hydrokarboner) i veikanten. Danske myndigheter forbød å bruke jordsmonnet som bærerlag til en sykkelsti slik det var tenkt. De krevde også jorden fjernet, rensert og deponert på deponi for spesialavfall. Kostnaden for dette på en 3,5 kilometer lang strekning ble beregnet til 1,8 millioner danske kroner.

Kjenner ikke konsekvensene

— Lignende undersøkelser mangler i Norge, sier forskningsleder Sjur Andersen ved Jordforsk til N&M Bulletin.

Andersen ønsker seg tilsvarende forskning her i landet. Selv om det er gjort en del registreringer av hva som finnes av stoffer forskjellige steder har ingen sett på hva dette kan bety for naturen.

— Løng E18 i Vestfold ligger det for eksempel store jordbruksarealer helt inntil veien. Hvordan veiforurensning påvirker disse områdene bør være interessant, sier han.

Fem ganger giftigere

De stikkprøvene som er foretatt i Norge viser at mengden miljøgift i jord langs veier er fem ganger høyere enn normalt.

— For PAH regner vi likevel med at gjennomsnittet vil ligge under 10 mg pr. kilo jord. Det er neppe skadelig for mennesker og dyr, sier Andersen.

Han understreker imidlertid at dette vil variere. For eksempel vil belastningen bli mye større langs hovedveier med flere tusen biler i døgnet enn på landeveier med lite trafikk. ■

— Brenn dette bladet

N&M Bulletin og annet papir bør brennes, i følge en ny forskningsrapport. Generalsekretær Terje Kronen i Naturvernforbundet mener rapporten bør resirkuleres i stedet.

N&M Bulletin
PER LUND

Det anerkjente tidsskriftet New Scientist liker kjetterrollen og i siste nummer kaster de inn en brannbombe i miljødebatten. Her får forkjemperne for forbrenning av avfall virkelig svinge seg, og kritikken mot miljøbevegelsen sitter løst.

Professor i miljøpolitikk Franck Ackerman ved Tufts universitet i Massachusetts representerer ett stridshode i forbrenningsoffensiven.

— Det er religion, sier Ackermann, som tidligere i år ga ut bok med tittelen «Hvorfor driver vi med resirkulering?».

Hellig ku

En britisk forskningsrapport mener store deler av resirkulerings-filosofien går i totalt feil retning fordi miljøvernerne

nekker å akseptere ett hvert argument som kan underminere deres hellige ku. Ackermann og andre støttespillere ivrer for en åpen debatt der gjenvinningsargumentene ikke bare blir resirkulert, men blir skikkelig prøvet på ny.

— Såvidt jeg kan se bringer ikke denne undersøkelsen fram noe nytt av betydning for resirkulering i Norge. Resultatet av slike undersøkelser avhenger av hvilke forutsetninger som er lagt inn og det viktigste for oss i disse klimatider er at papiret ikke havner på fyllingen, sier seksjonssjef Kari Holden i Statens forurensningstilsyn (SFT) til N&M Bulletin.

Inkvisitor

Matthew Leach er en ledende inkvisitor, ifølge New Scientist. Han er energipolitisk analytiker

ved Centre for Environmental Technology ved Imperial College i London og i en ny omfattende forskningsrapport bærer han mer ved til forbrenningsbålet.

Hans utgangspunkt var å undersøke fem ulike metoder for å kvitte seg med papir. Resirkulering til samme papirkvalitet, til dårligere kvalitet, forbrenning med energiutvinning, kompostering og avfallsdeponering ut fra økonomiske og miljømessige pluss og minus. 50 ulike forskningsrapporter fra miljøorganisasjoner, offentlige institusjoner ble samlet inn i Leachs «skjem» og dette omfattende forskningsarbeidet har nå sendt grønn ortodoksi opp i flammer, skal vi tro Leach's tilhengere.

Makkverk som må tas alvorlig

Generalsekretær Terje Kronen i Norges Naturvernforbund mener Leachs undersøkelse er et makkverk som må tas alvorlig, for forbrenningslobbyen er offensiv internasjonalt.

— Legg merke til det snevre utgangspunktet for forskningsrapporten. Leach studerer fem ulike måter å kvitte seg med papir. Men spørsmålet er feil. Sitter du isolert til kan det være

smart å fylle melkekartongen med papir til oppfyring for å bli kvitt avfallet, men for det norske samfunnet som helhet er ikke dette noen løsning. Spørsmålet er om dette kan anvendes som erstatning for noe opprinnelig, i et kretsløp, sammen med en rekke andre faktorer, sier Kronen foran et manus fylt av røde streker.

Til stryk

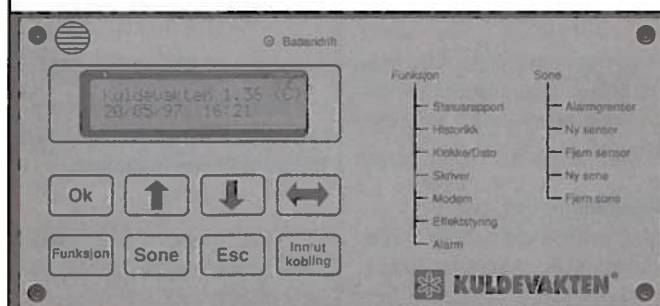
— Hadde jeg vært sensor på denne oppgaven ville det blitt stryk, sier generalsekretæren og viser til fravær av perspektiv på biologisk mangfold, feilslutninger om nordisk skog, og inkonsekvente analyser av transportbelastning.

Kronen medgir at gjenvinning er et vanskelig regnestykke der mange faktorer inngår og der prisene på disse faktorene er forskjellige fra land til land og langt fra konstante. Men det betyr også at denne analysen som i stor grad tar utgangspunkt i England er viktig, men har sine begrensninger.

Men forbrenningsforskerne er klare: Gjenvinning er muligens bra for deg og din miljøbevisste sjel, men ikke for miljøet. ■

IK-MAT

krever at fra 1/1 -98 skal alle som bearbeider eller omsetter mat, dokumentere temperaturene i sine kjøle- og fryseanlegg.

KULDEVAKTEN

logger, dokumenterer og alarmerer ved avik.

Be om tilbud hos din kuldeentreprenør.

NORSK KJØLEINDUSTRI
Tel. 51 80 17 10 fax 51 80 17 20

Dobbelt så mye innsamlet papir

Haugene av innsamlet papir i år har vokst til nesten det doble av mengden i 1992. Totalt samles det inn 409 000 tonn i år, mens det tilsvarende tallet for fem år siden var 233 000, viser tall fra SFT.

Det betyr at nesten halvparten av den totale papirmengden blir samlet inn. Den totale papirmengden har holdt seg forholdsvis stabil fra 1992-1995 med 936 000 tonn i gjennomsnitt.

I SFTs papirregnskap som er oversendt Miljøverndepartementet ber SFT departementet tvinge Norske Skog til å betale mer for returpapiret som blir sendt til det fjerne østen.

Tilsynet ber også departementet sørge for at det planlagte anlegget for returpapir blir bygget. ■

PEABs ambisjon er å ligge i spissen i en utvikling mot en kretsløpsøkonomi. Denne tanken er grunnstenen for oss som bygger for fremtiden. For eksempel:

Hva vil det si å bygge fremtidsrettet?

■ OL-landsbyen på Lillehammer gjenbrukt som VM-landsby i Göteborg. Senere brukt for tredje gang som permanente fritidsanlegg og boliger i Sverige.

■ PEAB satser på Helse, Miljø og Sikkerhet. Overfor ansatte og kunder. Det som er best for den ansatte, er også best for bedriften. Overfor våre kunder forsøker vi å finne de mest miljøvennlige løsningene.

■ PEAB bygger idag etter «Rent bygg»-prinsippet. Dette betyr bl. a. at vi støvsuger i stedet for å feie. Vi holder bedre orden i byggeperioden, og vi har innført kilde-sortering.

PEAB AS er en av Norges største entreprenørbidrifter, samtidig som vi er en del av det svenske Peab-konsernet med ca. 11 mrd. i omsetning og over 8000 ansatte.

PEAB AS, Per Kroghs vei 4a,
Postboks 63 Ellingsrudåsen, 1006 OSLO.
Tlf.: 22 79 39 00. Fax: 22 79 39 01.

PEAB
Bygger for fremtiden

Klimatiltak sparer liv

KYOTO: Åtte millioner liv kan spares i perioden 2000 til 2020 ved å redusere utslippene av klimagasser fra energiproduksjon.

Det viser den første studien av globale kortsiktige helseeffekter ved å redusere bruken av fossilt brensel. Undersøkelsen er gjennomført av det anerkjente World resources institute (WRI) i Washington på oppdrag av Verdens helseorganisasjon (WHO).

Dødelige partikler

Bruk av fossilt brensel skaper - i tillegg til drivhusgasser - også

små partikler som svever i luften. Partiklene kan binde annen forurensning og forårsake sykdom og død.

Kan spare åtte millioner liv

WRI anslår at åtte millioner liv kan spares i perioden 2000 til 2020 dersom utslippene av drivhusgasser fra energiproduksjon i de utviklede landene reduseres med 15 prosent.

Undersøkelsen antar at utviklingslandene får utslipp ti prosent mindre enn hva de ville gjort uten en klimavtale.

Instituttet har ikke beregnet effekten av den foreliggende klimaavtalen, men selv med en reduksjon på mindre enn 15 prosent, vil et stort antall liv bli spart i forhold til «business-as-usual».

Av de åtte millioner antatte dødsfall, ville 6,9 millioner kommet i u-land. Dersom veksten i utslipp fortsetter med dagens tempo, vil forurensning fra energiproduksjon i år 2020 forårsake 700 000 dødsfall. ■

Svanen har landet i Norske Skog

Norske Skog har fått sitt første svanemerkede papir, skriver konsernets egen avis Norske Skog. Det nye papiret er produsert av resirkulerte melkekartonger ved Norske Skog Hurum. Norske Skog fikk også svanemerket på en type finpapiir i 1992, men produsenten av dette er ikke lenger medlem av konsernet. ■

FLEXO emballasje as

Enøk er sunt – økonomisk og helsemessig. Ønsker du mer informasjon og gode råd om energiøkonomisering, ta kontakt med din lokale energileverandør.

Troms fylkeskommunes Enøkfond
9005 Tromsø

ENØK
NORD

Jernbaneverket

Vi utvikler det nasjonale jernbaneliknet for det 21. århundre og for miljøvennlig transport

Jernbaneverket

A/S Norske Shell